

Öğrenci Yurdunda Kalan Üniversite Öğrencilerinin AIDS Konusunda Bilgi Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi

1Yrd. Doç. Dr. Birsen Altay

2Yrd. Doç. Dr. Huriye Demet Gönener

1Hemşire Güler Aygüt

1Hemşire Asuman Kılıç

1Ondokuz Mayıs Üniversitesi Samsun Sağlık Yüksekokulu

2Sinop Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu

Özet

Giriş: Bu araştırma öğrenci yurdunda kalan üniversite öğrencilerinin AIDS konusundaki bilgi tutum ve davranışlarını değerlendirmek amacıyla planlanmıştır.

Materyal-Method: Araştırma tanımlayıcı-kesitsel nitelikte bir çalışmadır. Araştırma kapsamına, üniversite öğrenci yurdunda kalan, araştırmaya katılmaya gönüllü toplam 139 öğrenci alınmıştır. Araştırma yüz yüze görüşme tekniği ile yapılmış 48 sorudan oluşan anket formu kullanılmıştır. Anket formu, öğrencilerin demografik özellikleri ve HIV'in bulaşma yolları ve korunma yollarının neler olabileceği önceden önermeler şeklinde hazırlanmış olup, iki bölümden oluşmaktadır. Veriler SPSS bilgisayar programında değerlendirilmiş ve yüzdelik kullanılmıştır.

Bulgular ve Tartışma: Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin %51.8'inin AIDS konusunda bilgi aldıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin % 96.4'ünün HIV'in cinsel ilişkiyle, %92.1'si kan yoluyla, %79.9'ünün enjeksiyon yapılırken, %73.4'ü doku ve organ nakli ile ve % 54.0'ü anneden bebeye emzirme yoluyla HIV bulaşabilir yanıtını vermişlerdir.

Sonuç: Öğrencilerin tutumu, AIDS'li hasta bakımı ve aynı odada bulunma konusunda olumlu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: AIDS, Üniversite öğrencileri, Tutum, Davranış

Summary

Objective: This research was planned in order to evaluate the levels of the knowledge, attitude and behaviour of high school students on AIDS.

Method: The research is a study of descriptive- sectional characteristic. Included in the research 139 student who were state dormitory and willing to join research. The study was conducted with face to face interview technique and a questionnaire form of 48 questions was used as data collection instrument. Statistical analyses were made by using SPSS 10.0 software program and percentages were used in data evaluation.

Results: It was found that, 51.8% of the students have had information on AIDS. 96.4% of the subjects said that HIV is transmissible sexually, 92.1% said that it is transmissible blood contamination, 73.4% said that it is transmissible blood transfusion and organ transplantation and 54.0% of the subjects said that AIDS can be transmitted to the fetus from mother in lactation.

Conclusion: Student attitude regarding medical care, and attending the same attending the same room with the AIDS patients were satisfactory.

Key Words: AIDS, University student, Attitude, Behavior.

Giriş

AIDS (Acquired Immune Deficiency Syndrome, Akkiz İmmün Yetmezlik Sendromu) tüm dünyayı tehdit eden ve henüz tam tedavisi olmayan önemli bir toplum sağlığı sorunudur. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Aralık 2008 verilerine göre dünyada ortalama 33.4 milyon HIV enfekte kişi olup, bu sayının 31.3 milyon'u yetişkin, 2.1 milyon'unu çocuk ve 15 yaş altı grup oluşturmaktadır. Hastalığın tanımlandığı 1981 yılından beri 33.9 milyon kişinin hayatını bu hastalıktan kaybettiğini bildirmektedir (1,2,3,4). 2008 yılı içinde 2.7 milyon yeni vaka bildirilmiş olup, bu sayılara günde 14 000, dakikada 10 yeni vaka ilave olmaktadır. HIV/AIDS hastalığından toplam ölenler 2.0 milyona ulaşmıştır (2,3,4).

Tüm HIV enfekte vakaların %95'inden fazlası gelişmekte olan ülkelerde, %89'u sahra-altı Afrika, Güney ve Güney-Doğu Asya'da görülmektedir. Günümüzde HIV/AIDS hastalığı sahra altı Afrika'da birinci, dünyada ise 4. ölüm nedeni olarak bildirilmektedir. HIV/AIDS hastalığı tanımlandığı 1981 yıllarının başında korumasız yapılan homoseksüel cinsel temas ile bulaşmaktadır diye bilinirken 1990 'lı yıllardan beri en sık korumasız yapılan heteroseksüel cinsel temas ile, ikinci sırada damar içi madde kullananların ortak paylaştığı enjektör ile, üçüncü olarak korumasız yapılan homoseksüel cinsel temas ile bulaşmaktadır. Eğer koruma ve tedavi gibi konularda gerekli adımlar atılmazsa, 2008 yılı içinde 33.4 milyon olan hasta sayısının 2015 yılında 110 milyona çıkacağı, HIV/AIDS hastalığından ölenlerin sayısının ise 2020 yılına kadar hastalığın en yaygın olduğu 45 ülkede 68 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir (2,5).

Tüm dünyada HIV/AIDS vakalarının arttığı gözlenirken Türkiye'nin bu salgının dışında kalması beklenmemektedir. Türkiye'de ilk defa 1985 yılında bir HIV pozitif hasta ve AIDS basamağına ulaşmış hasta bildirilmiş, daha sonra her yıl AIDS vakalarında artma gözlenmiştir (2,6).

Ülkemizde T.C. Sağlık Bakanlığı Aralık 2009 verilerine göre 3898 HIV/AIDS hastası vardır. Bunların 771'i AIDS basamağına ulaşmış, 3127 kişi ise HIV enfekte kişidir (1,2). Sağlık Bakanlığı

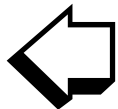
Aralık 2009 verilerine göre sadece 2009 yılı içinde tanı konmuş yeni 528 vakayı göstermektedir ki, bu sayının hastalığın tanımlandığı yıldan beri en yüksek hasta sayısı olarak karşımıza çıktığı bildirilmektedir. HIV enfeksiyonu ülkemizde en sık 20-49 yaş arasında görülmektedir. Cinsiyete göre dağılıma bakıldığında %70 erkek, %30 kadın olduğu gözlenmektedir (1,2). Dünyada 2008 yılı için 15 yaş altı yeni vaka 2.1 milyon (1.2 -2.9 milyon) olarak bildirilmiş olup, HIV/AIDS hastalığından ölenler ise 15 yaş altı 280 000 olarak belirtilmiştir. Bu rakamlar HIV/AIDS hastalığının ülkemizde bu yaş grubunda önemli olduğunu göstermesi açısından önemlidir (2,4).

Türkiye'deki bulaşma yollarına göre HIV/AIDS vakaları incelendiğinde; %57.4 heteroseksüel cinsel temas, %8.9 homoseksüel cinsel temas, %3.6 damar içi madde bağımlıları, %1.4 kan nakli yapılanlar, %1.6 anneden bebeğe geçiş, %0.3 hemofili hastaları ve %26 ise bilinmeyenlerden oluştuğu görülmektedir. %26 gibi büyük bir oran eksik bildiri göstermektedir ki bu da salgının boyutunu öğrenmedeki güçlüğü gözler önüne sermektedir (2).

Dünyada birçok bölgede yeni HIV enfekte vakalar ağırlıklı olarak 15 -24 yaş grubu genç bireylerde görülmektedir. 2006 yılında 73 milyona ulaştığı tahmin edilen Türkiye nüfusunun yaklaşık yarısı 25 yaşın altındadır. Güvenli olmayan cinsel deneyimlere açık olan bu grup, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar ve HIV/AIDS açısından savunmasızdır (8).

Gençlerin bu hastalığa daha yatkın olmalarının HIV/AIDS konusunda bilgilerinin kısıtlı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir (5,6). Üniversite öğrencileri, ailelerinin kontrolünden çıkarak bağımsız yaşama başlamakta, cinsel konulara ilgi duymaktadır (9). Bununla birlikte evlilik öncesi ilişkiler ve erken yaşta cinsel ilişkide bulunma olasılığı gençler arasında yaygınlaşmaktadır. Cinsel ilişkinin gençler arasında erken yaşta başlaması ile birlikte, bu yolla bulaşan hastalıklara yakalanma riskleri de önemli ölçüde yükselmektedir (10). Çoğu, cinsel sağlık eğitimi alamamaktadır. Bu nedenle, üniversite öğrencileri, HIV enfeksiyon riski ile karşı karşıya kalabilmektedirler (9). HIV/AIDS

HIV/AIDS ile mücadelede en önemli ilke korunma, korunmanın da ilk yolu eğitimidir. Bir eğitimin ilk basamağını ise ihtiyaç saptama oluşturmaktadır.

aşısı ve tam tedavisinin olmamasından dolayı mücadelede en önemli ilke korunma, korunmanın da tek yolu eğitimidir (11,12,13,14). Bir eğitimin ilk basamağını ise ihtiyaç saptama oluşturmaktadır. Öğrencilerin AIDS hakkındaki bilgi ve tutumlarının saptanması planlanacak eğitim programlarının yol göstermesi açısından son derece önemlidir (9).

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin AIDS konusundaki bilgi, tutum ve davranışlarını değerlendirmek amacıyla planlanmıştır.

Materyal-Metod

Bu araştırma 15-30 Kasım 2006 tarihleri arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlk Adım öğrenci yurdunda yapılmış olup, tanımlayıcı-kesitsel nitelikte bir çalışmadır. Çalışma evrenini yurttan kalan 1400 üniversite öğrencileri oluşturmuş olup, 1400 kişilik popülasyonda %30 prevelansla, %5'lik hata payı ve %95 güven aralığında win Episcopo 2.0 programında örneklem büyüklüğü 263 olarak bulunmuş olup, araştırmaya sağlık bilimleri dışında kalan sosyal ve fen alanlarında birinci ve dördüncü sınıflarda okuyan ve araştırmaya katılmaya gönüllü toplam 139 öğrenci alınmıştır.

Veriler araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan toplam 48 sorudan oluşan bir bilgi formu ile toplanmıştır. Bilgi formu, beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri, ikinci bölümde HIV'in bulaşma yolları ile ilgili ifadeler, üçüncü bölümde korunma yolları ile ilgili ifadeler, dördüncü bölümde genel bilgi soruları ve beşinci bölümde ise AIDS'li hastaya tutumları ile ilgili ifadeleri içeren sorular yer almıştır. Bulaşma ve korunma yollarına yönelik bilgi düzeyini sınav sorularında her bir bilgi sorusu doğru yanıt için 1 puan verilmiş, bilgi puanları 20 soru için 20 puan üzerinden hesaplanmıştır. Tutumları sorgulayan bölümde ise, 8 ifade verilmiş ve derecelenmeli ölçek biçiminde "katılıyorum", "katılmıyorum", "Fikrim yok" seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. Anketin ön denemesi araştırmanın örnekleme alınmayan yurttan kalan 15 öğrenciye anket formunun ön uygulaması yapılmış ve anlaşılmayan sorular düzeltilerek anket formuna son şekli verilmiştir. Üzerinde gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra Bilgi formu yurt yönetiminden izin alındıktan sonra bireylerin kendileri tarafından doldurulmuştur.

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 10.0 paket program kullanılmış, analizlerde yüzde, ortalama ve student-t testi kullanılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Araştırmada elde edilen sonuçlar araştırmaya katılan öğrencilerin demografik verileri ve AIDS'le il-

TABLO 1 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Yaş:	n	minimum	maximum	X	sd
	139	18	28	20.65	18.9
Özellikler	n	%			
Bölüm					
1. Sosyal Alanlar	77	55.4			
2. Fen Alanları	62	44.6			
Cinsiyet					
1. Kız	79	56.8			
2. Erkek	60	43.2			
En Uzun Süre Yaşadığı Yer					
1. İli	50	36.0			
2. İlçe	58	41.7			
3. Köy	31	22.3			
Babanın Eğitim Durumu					
1. Okur-yazar	10	7.3			
2. İlkokul	54	38.8			
3. Orta-lise	53	8.1			
4. Y.okul	22	15.8			
Annenin Eğitim Durumu					
1. Okur-yazar	26	18.7			
2. İlkokul	71	51.0			
3. Orta-lise	34	24.5			
4. Y.okul	8	5.8			
Babanın Mesleği					
1. Memur	32	23.0			
2. İşçi	28	20.2			
3. Serbest meslek	32	23.0			
4. Esnaf	47	33.8			
Annenin Mesleği					
1. Ev hanımı	120	86.3			
2. Memur	10	7.2			
3. İşçi	2	1.4			
4. Serbest meslek	3	2.2			
5. Diğer	4	2.9			
AIDS'le İlgili Bilgi Alma					
1. Bilgi almayan	28	20.2			
2. Basın- yayin yoluyla	47	33.8			
3. Sağlık personeli	30	21.5			
4. Okuldan	34	24.5			

gili bilgi durumları olmak üzere iki bölümde ele alınmıştır.

Birinci bölümde, Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik verileri incelendiğinde; %56.8'inin kız, %43.2'sinin erkek olduğu, %55.4'ünün sosyal alanlar, %44.6'sının fen alanlarında öğrenci olduğu ve yaş ortalamalarının 20.65±18.9 olduğu belirlendi. Öğrencilerin %41.7'sinin en uzun süre ilçede oturduğu ve babaların %38.8'inin ilkökul, %15.8'inin yüksek okul mezunu olduğu, annelerin %51'inin ilkökul, %24.5'ininde orta-lise mezunu olduğu saptandı. Öğrencilerin %33.8'inin babasının esnaf, annelerin ise %86.3'ünün ev hanımı olduğu belirlendi. Araştırmaya katılan öğrencilerin %20.2'sinin AIDS konusunda daha önceden bilgi almadığı, %33.8'inin ise basın yayın yoluyla bilgilendiği saptandı.

İkinci bölümde, araştırmaya katılan öğrencilerin, HIV'in bulaşma yollarına yönelik bilgiler incelendiğinde (Tablo 2), öğrencilerin, %92.1'i HIV'in enfekte kan ve kan ürünleri ile, %96.4'ü cinsel ilişki ile, %54.0'ü anne sütü ile bulaştığını, %79.9'u enjeksiyon sırasında, %73.4'ü organ ve doku nakli ile bulaşabileceğini ifade etti. Benzer ve farklı gruplar üzerinde yapılan çalışmalarda da; HIV'in cinsel ilişki ile geçtiğini bilenlerin oranının çalışma sonuçlarına benzer olduğunu belirtmesi, sonucu desteklemektedir (15,16,17, 18,19, 20,21). Araştırmada; HIV'in cinsel ilişki ile geçtiğini bilenlerin sayısının yüksek bulunmuş olması beklenen bir sonuçtur. Sonuçlar öğrencilerin HIV'in bulaşma yollarına ilişkin bilgilerinin yeterli olması, adolesan ve genç erişkinlerde HIV enfeksiyon riskini azaltmaya yardımcı olması açısından önemli bir bulgudur. Okullarda verilen sağlık eğitiminin, kitle iletişim araçlarının da etkisinin olduğu düşünülebilir. Literatürlerde HIV'in en önemli bulaşma yollarının cinsel ilişki, enfekte kan ve kan ürünlerine parenteral maruz kalma, anneden çocuğa perinatal yolla olduğunu belirtmesi, araştırmaya katılan öğrencilerin verdikleri yanıtları olumlu yönde desteklemektedir (5,12). Ayrıca araştırma da; HIV'in cinsel ilişki ile geçtiğini bilenlerin sayısının yüksek bulunması öğrencilerin HIV'in bulaşma yollarına ilişkin bilgilerini iyi olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Öğrencilerin HIV'in bulaşma yollarına ilişkin bilgilerinin iyi olması, ergen ve genç erişkinlerde HIV enfeksiyon riskini azaltmaya yardımcı olması açısından önemli bir bulgudur.

HIV taşıyıcısı anneler gebelikte, doğum anında ve sonrasında bebeğe virüsü bulaştırabilirler (2,6,11). Araştırmada öğrencilerin %54.0'ü anne sütü ile bebeğine geçtiğini ifade etmişlerdir. %27.3'ünün bu konuda fikrinin olmaması öğrencilerin bu konuda eksikleri olduğunu düşündürmüştür. Bakar ve diğerlerinin kadınlarla yaptıkları çalışmalarında (%55.7), Ilgar'ın ebelerle yaptıkları çalışmada (%45.9), Hancock ve diğerlerinin lise öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada da benzer sonuçlar elde etmeleri sonucu desteklemektedir (20,21,22) (Tablo 2).

Dokunmak, el sıkışmak, sarılmak, aynı yerde oturmak, aynı saunayı, havuzu, banyoyu, tuvaleti paylaşmak, aynı tabağı, bardağı, çatalı, kaşığı kullanmak, aynı giysileri giymek, telefon kulaklığı, gözyaşı, ter, tükürük, sivrisinek, böcek, arı sokması ile HIV bulaşmamaktadır (2,5,6).

Araştırmaya katılan öğrencilerin %72.7'si HIV'in çatal, bardak, havlu gibi araçların ortak kullanımı ile, %92.1'i el sıkışma, sarılma ile, %64.7'si de normal öpüşme ile öğrencilere HIV'in bulaşmayacağını ifade etti. Yıldırım ve Apan'ın da lise öğrencilerine araştırmasında; hastanın teri ve çatal, tabak gibi ortak eşyalarını kullanımı ile bulaşmadığını belirtenlerin %50-60 olması, Güler ve diğerlerinin yaptıkları araştırmada da HIV'in tokalaşma, dokunma ve sarılma ile bulaşmaz cevabını verenlerin oranı %70.8, yanaktan öpüşme, hastanın teri ve çatal, tabak gibi ortak eşyalarını kullanımı ile bulaşmadığını düşünenlerin oranının %34-47 olması, Erefe ve diğerlerinin araştırmalarında bu oranın %65-96 arasında değiştiğini belirtmesi araştırma sonucunu desteklemektedir (18,23, 24).

Araştırmaya katılan öğrencilerin, HIV'in sivrisinek sokması ile bulaştığını ifade edenlerin oranı %46.8, bu konuda fikrinin olmadığını bildirenlerin oranı da %30.2 idi. Ayrıca öğrencilerin %48.2'si manikür, pedikür ve ustura gibi kuaför araç ve gereçleri ile de bulaşabileceğini belirtirken %36.7'sinin ise bulaşmayacağını ve %22.3'ü HIV'in tuvaletten geçip geçmeyeceğini, %27.3'ünde emzirmenin HIV enfeksiyonuna neden olup olmayacağı hakkında fikrinin olmadığını belirtti (Tablo 2).

Araştırmaya katılan öğrencilerin %65'i HIV'in sivrisinek gibi böceklerin ısırması ile bulaşabileceğini ifade etti. Özhan ve Emiroğlu'nun, Sırtatel ve diğerlerinin, Savaşer'in lise öğrencileriyle, Bakar ve diğerlerinin kadınlarla yaptıkları çalışmada ve

Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin bilgi düzeyinin iyi olduğu, ancak bilgi gereksinimlerinin de olduğu bulunmuştur.

TABLO 2 HIV'in Bulaşma Yollarına İlişkin Sorulara Cevaplarının Dağılımı

HIV'in Bulaşma Yolları	Bulaşır		Bulaşmaz		Fikrim Yok	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
HIV'in enfekte kan ve kan ürünleri ile bulaşma durumu	128	92.1	3	2.2	8	5.7
HIV enfekte kişiyle cinsel ilişkiye girildiğinde virüs'ün bulaşma durumu	134	96.4	4	2.9	1	0.7
HIV'lı annenin emzirme ile bebeğine bulaştırma durumu	75	54.0	26	18.7	38	27.3
HIV'in el sıkışma, sarılma ile bulaşma durumu	5	3.6	128	92.1	6	4.3
HIV'in çatal, bardak, havlu gibi araçların ortak kullanımı ile bulaşma durumu	20	14.4	101	72.7	18	12.9
HIV'in tuvaletten bulaşma durumu	34	24.5	74	53.2	31	22.3
HIV'in hava yoluyla bulaşma durumu	5	3.6	118	84.9	16	11.5
HIV'in sivrisinek gibi böceklerin ısırması ile bulaşma durumu	65	46.8	32	23.0	42	30.2
HIV'in enjeksiyon yoluyla bulaşma durumu	111	79.9	13	9.4	15	10.8
HIV'in organ ve doku nakliyle bulaşma durumu	102	73.4	14	10.1	23	16.5
HIV'in manikür, pedikür, ustura gibi kuaför araç gereçleri ile bulaşma durumu	67	48.2	51	36.7	21	15.1
HIV'in yanaktan öpüşme ile bulaşma durumu	20	14.4	80	64.7	29	20.9
Sağlıklı görünen veya hastalığı olmayan bir kişiye HIV'in bulaşma durumu	9	6.5	123	88.5	7	5.0

İlgar'ın ebelerle yaptıkları çalışmalarında HIV'in sivrisinek ile bulaştığını ifade edenlerin oranı yüksek bulunmuştur (13,15,16,20,21). Bu oranın yüksek olması araştırma sonucunu desteklemektedir ancak, araştırmaya katılan öğrencilerin bu konuda bilgi gereksinimlerinin olduğunu da düşündürmektedir. Çünkü; HIV'in böceklerden insanlara bulaştığına dair literatür bilgisi bulunmamaktadır (2,5,6).

Araştırmaya katılan öğrencilerin HIV enfeksiyonundan korunma yollarına yönelik bilgi durumları incelendiğinde;

Tablo.3'de Öğrencilerin %88.5'i tek eşliliğin, %84.2'si cinsel ilişkide kondom kullanılmasının HIV bulaşma riskini azalttığını ifade etti. Öğrencilerin %84'ü yeterli ve dengeli beslenmenin HIV enfeksiyonuna karşı korunmada yeterli olmadığını, %79.1'i yeterli egzersizin HIV/AIDS hastalığından korumadığını, %61.9'u da doğum kontrol haplarının HIV'a karşı koruyucu olmadığını bildiği belirlenirken, %63.3'ünün çamaşır suyunun HIV'a karşı etkili olduğunu bildikleri saptandı.

HIV'in sıklıkla cinsel yolla bulaşan ve tam tedavisi olmayan olan önemli bir halk sağlığı sorunu olması nedeniyle, korunma yöntemleri de önemlidir. Cinsel ilişkiden tamamen kaçınma, tek eşlilik, cinsel ilişkide kondom kullanma ve tek kullanımlık enjektör uygulamaları gibi alınacak basit önlemler HIV enfeksiyon riskini azaltabilmektedir (2,4,6).

Araştırmaya katılanlar; HIV'dan korunmada %88.5'i tek eşli olma, %84.2'si de cinsel ilişkide kondom kullanma sorularına doğru yanıt verdiler. Bakar ve diğerlerinin çalışmasında HIV'dan korunmak için tek eşlilik gerekli önermesine, katılımcıların %82.8'inin, cinsel ilişkide kondom kullanmak gerekli önermesine %76.9'unun, bir enjektörü bir kez kullanıp atmak önermesine %89.2'sinin doğru cevabını vermiş olduğunu ifade etmesi, Kaya ve diğerlerinin Sağlık Yüksekokulunda yaptıkları araştırma sonucunda, katılımcıların %91'inin bu soruya doğru yanıt verdiklerini belirtmesi, araştırma sonucunu desteklemektedir (20,25). Kılıç ve diğerlerinin yaptıkları çalışmada

TABLO 3 HIV'dan Korunma Yollarına İlişkin Sorulara Cevaplarının Dağılımı

HIV'dan Korunma Yolları (n: 139)	Doğru		Yanlış		Fikrim Yok	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Tek eşlilik HIV enfeksiyon riskini azaltır	123	88.5	10	7.2	6	4.3
Dengeli ve yeterli beslenme HIV enfeksiyonuna karşı korunmada yeterli olur	2	1.4	117	84.2	20	14.4
Fiziksel egzersiz HIV enfeksiyonundan korur	4	2.9	110	79.1	25	18.0
Cinsel ilişki sırasında kondom kullanma HIV bulaşma riskini azaltır	117	84.2	4	2.9	18	12.9
Çamaşır suyu HIV'ı öldürmede etkilidir	12	8.6	88	63.3	39	28.1
Doğum kontrol hapları HIV'a karşı koruyucudur	9	6.5	86	61.9	44	31.7
HIV enfeksiyonunu önleyen bir aşı yoktur	18	12.9	84	60.4	37	26.6

astsubay öğrencilerinin HIV'dan korunmada, %95'i kondom, %73.6'ı tek eşlilikle, %85.1 sağlık eğitimi olduğu yanıtını verdiklerini belirtmesi, Köksal ve diğerlerinin yaptığı bir çalışmada da öğrencilerin %73.2'si cinsel ilişki sırasında kondom kullanarak, %66.6'sı tek eşli olma ile HIV'dan korunulur yanıtını vermesi, Oğuzkaya ve diğerlerinin çalışmalarında yüksek okul 1. sınıf öğrencilerinin %86.3'ünün HIV'dan korunmada tek eşlilik, %93.8'inin kan ve kan ürünleri ile temasın önlenmesi, %83.8'nin kondom kullanma olduğunu be-

lirtmesi araştırma sonucuyla paralellik göstermektedir (26,27,28). Sonuçlar; araştırmaya katılan öğrencilerin, HIV'dan korunma yolları konusunda yeterli bilgiye sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin AIDS ile ilgili genel bilgi sorularına verdikleri yanıtların dağılımı incelendiğinde (Tablo 4); Öğrencilerin %91.4'ünün AIDS'si bildiği, %79.1'nin AIDS hakkında bilgi aldığını, %74.1'i AIDS'in gizlenmesinin doğru olmadığını, %89,2'si AIDS'in sağ-

HIV/AIDS ile ilgili eğitimlerde bilgi düzeyini arttırmanın yanı sıra, bilginin doğru davranış değişikliği oluşturabilmesine dikkat edilmelidir.

TABLO 4 HIV/AIDS İle İlgili Genel Bilgi Sorularına Verdikleri Cevapların Dağılımı

HIV/AIDS İle İlgili Genel Bilgi Soruları	Evet		Hayır		Fikrim Yok	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Daha önce AIDS'i duydum	127	91.4	11	7.9	1	0.7
Daha önce AIDS hakkında bilgi aldım	110	79.1	20	14.4	9	6.5
HIV pozitif kişinin gizlenmesi doğrudur.	13	9.4	103	74.1	23	16.5
Sağlık bilimleri, adli ve kamu-güvenlik kurumlarından gizlenmesi doğru değildir.	124	89.2	10	7.2	5	3.6
AIDS Kimseden gizlenmemelidir.	89	64.0	25	18.0	25	18.0
AIDS'in Birlikte yaşadığı kişilerden gizlenmesi doğru değildir.	129	92.8	5	3.6	5	3.6
Sağlıklı görünen veya hastalığı olmayan kişi HIV taşıyabilir.	119	85.6	14	10.1	6	4.3
HIV taşıyan kişi genellikle AIDS nedeniyle ölür.	63	45.3	46	33.1	30	21.6
HIV ile enfekte olduktan sonra ve enfeksiyon öncesi kişi kendini sağlıklı hissedebilir.	80	57.6	11	7.9	48	34.5
HIV/AIDS tedavisi olmayan bir hastalıktır.	79	56.8	39	28.1	21	15.1

lık birimleri, adli kurumlar ve kamu güvenlik kurumlarından gizlenmesinin doğru olmadığını, %64.0 AIDS'in kimseden gizlenmemesi gerektiğini, %92.8'i AIDS'in birlikte yaşanılan kişilerden gizlenmesinin doğru olmadığını ifade ettikleri saptandı.

Hancock'un da çalışmasında; AIDS'in gizliliği konusunda, öğrencilerin %29.3'ünün HIV pozitif kişinin kimliği tamamen gizli tutulmalı düşüncesinde olduğunu, %12.5'inin HIV pozitif kişilerin durumunun bildirilmemesinin doğru olmayacağını belirtmiş olması ve araştırmaya katılan öğrencilerin %50'sinin HIV pozitif kişinin durumunun adli kurumlar, tıp otoriteleri ve kamu güvenlik birimleri gibi belli birimlerden gizlenmesinin doğru olmayacağını ifade etmiş olması araştırma sonucuyla paralellik göstermektedir (22).

Günümüzde HIV enfeksiyonundan koruyacak bir aşı bulunmamaktadır ve tam bir tedavi de sağlanamamaktadır (2,5). Araştırmaya katılanlarda %56.8'i AIDS'in tedavisinin olmadığını, %60.4'ü de aşısının olmadığını belirtti. Bu sonuç, öğrencilerin AIDS'in tedavisinin ve aşısının olmamasıyla ilgili bilgi eksiklerinin olduğu şeklinde açıklanabilir. Ancak, HIV enfeksiyonundan korunmanın yeterince sağlanması için, bu eksikliğin üzerinde durulması önemlidir. Güler ve diğerlerinin lise öğrencileri ile yaptıkları benzer çalışmalarında öğrencilerin %57.3'ünün HIV enfeksiyonunun nedeninin belli olmadığını, %67.5'inin tedavisinin olmadığını ifade etmeleri, araştırma sonucuyla paralellik göster-

mektedir (23). Ayrıca Savaşer, İçli ve Yalçın'nın da lise öğrencileri ve üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışma sonuçları da araştırma sonucuyla benzerlik göstermektedir (16, 19).

Enfeksiyonun önlenmesinde en önemli çalışma eğitimidir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %91.4'ü AIDS'ini duyduğunu, %79.1'i de AIDS hakkında bilgi aldığı belirtti. Sonuçlara bakarak araştırmaya katılan öğrencilerin HIV'in bulaşma yolları ve korunma konusunda bilgilerinin iyi olduğu düşünülebilir. Bu sonuç, öğrencilerin daha önce AIDS'ini duyduğunu ve AIDS konusunda daha önceden bilgi almış olmalarının etkisi olduğunu düşündürülebilir. Araştırma sonuçlarının, öğrencilerin bilgi düzeyleri ile yapılan diğer lise yükseköğretim AIDS bilgi düzeyi sonuçlarına benzer olması ve bazılarından daha yüksek bulunması sonuçları desteklemektedir (26,29, 30).

Tablo.5'de Öğrencilerin AIDS'li hastalara tutumları sorulduğunda, öğrencilerin %85.6'sının AIDS'liler dışlanmalı, bir yerde toplanmalı ve orada bakılmalı önermesine katılmadıkları saptandı. Öğrencilerin %55.4'ü AIDS'li kişiler evlenmemeli, %71.9'u AIDS'li kişiler çocuk sahibi olmamalı önermesine katıldıklarını ifade ederken, %94.2'si AIDS'li kişilerin çevresindekiler eğitilmeli ve onlara yardımcı olunmalı, %81.3'ü AIDS'li kişilerin normal yaşam sürmesine yardımcı olunmalı, yanıtını verdi. Öğrencilerin %92.8'i, AIDS'liler hiç bir işte çalıştırılmamalı ifadesine katılmadıklarını belirtti. Öğrencilerin %14.4'ü, HIV/AIDS'li bir öğ-

TABLO 5 Öğrencilerin AIDS'li Kişilere Tutumlarının Dağılımı

Öğrencilerin AIDS'li İnsanlara Tutumları	Katılıyorum		Katılmıyorum		Fikrim Yok	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
AIDS'liler dışlanmalı, bir yerde toplanmalı ve orada bakılmalı	8	5.8	119	85.6	12	8.6
AIDS'li kişiler evlenmemelidir.	77	55.4	36	25.6	26	18.7
AIDS'liler çocuk sahibi olmamalıdır.	100	71.9	19	13.7	30	14.4
AIDS'liler hiçbir işte çalıştırılmamalıdır.	7	5.0	29	92.8	3	2.2
AIDS'li arkadaşım olsaydı onunla aynı sınıfta olmak istemezdim.	20	14.4	106	76.3	13	9.4
AIDS'li hastayla aynı odada kalmazdım.	37	26.6	65	46.8	37	26.6
AIDS'li birinin normal yaşam sürmesine yardımcı olurum.	113	81.3	9	6.5	17	12.2
AIDS'li kişilerin yakınlarının eğitilmesi ve onlara yardımcı olunmasını isterim.	131	94.2	5	3.6	3	2.2

TABLO 6 Cinsiyet, Bölüm ve Sınıfa Göre HIV'in Bulaşma ve Korunma Yolları ile ilgili Bilgi Puanları

Değişkenler		n	Bilgi Puan Ort. X ± sd	P
Cinsiyet	Kadın	79	13.16±2.37	t = 0.394
	Erkek	60	13.43±2.65	p = 0.351
	Toplam		13.28±2.49	
Bölüm	Sosyal Alanlar	77	13.05±2.63	t = 1.207
	Fen Alanları	62	13.56±2.29	p = 0.230
	Toplam		12.28±2.49	
Sınıf	1.sınıf	72	12.34±2.59	t = 4.949
	4.sınıf	67	14.28±1.94	p = 0.000
	Toplam	139	13.28±2.49	

renciyle aynı sınıfta okumayı, %26.6'sı aynı odada kalmayı istemezken, %76.3'ü aynı sınıfta okumayı, %46.8'i aynı odada kalmayı kabul edebileceklerini belirtti.

Güler ve diğerlerinin lise öğrencileri ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin %41.6'sının HIV/AIDS'li bir öğrenciyle aynı sınıfta okumayı reddederken, %37.9'unun aynı sınıfta okumayı kabul etmiş olmaları araştırma sonucunda paralellik göstermektedir (23). İçli ve Yalçın'ın, Erefe ve diğerlerinin yaptıkları çalışmalarında AIDS'li bir öğrenciyle aynı ortamda okumayı reddeden öğrenci yüzdesi daha düşük iken (19,24), literatür bilgilerinde de HIV pozitif kişileri toplumdaki dışlamadan onlarla hep beraber elele vererek yaşamının, bu hastalığa karşı mücadele edebilmede önemli olduğu vurgulanmaktadır (2,5). Bu nedenle, öğrencilerin çoğunluğun AIDS'lilerin dışlanmaması gerektiğini belirtmeleri sevindiricidir.

Tablo 6'da; cinsiyet ve bölümlere göre HIV'in bulaşma ve korunma yolları ile ilgili bilgi puanları incelendiğinde, bilgi puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0.05).

Dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin AIDS bilgi puan ortalaması birinci sınıflara göre daha yüksek bulunmuş olup, sonuç istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur (p<0.001). Bu sonuç, öğrencilerin üniversite yılları süresince bu konudaki bilgi gereksinimlerini arttırdıkları şeklinde açıklanabilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma sonucunda, HIV enfeksiyonundan korunma konusunda araştırma kapsamı içine alı-

nan üniversite öğrencilerinin bilgi düzeylerinin iyi olduğu ama bunun yanı sıra bilgi gereksinimlerinin de olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçla, kişisel korunma becerilerini ve diğer bireylere doğru bilgiyi yayabilmeleri için eğitim programlarını yürütmek çok önemlidir. Öğrenciler hava yoluyla ve el sıkışma ile HIV'in bulaşmayacağını bilmelerine rağmen, HIV/AIDS hastaları ile aynı sınıfta ve aynı odada kalmak istemediklerini belirtmiş olmaları, öğrencilerin HIV/AIDS konusundaki bilgi düzeylerinin davranışlarına yansımadağını göstermektedir. Bilgi düzeyindeki artış, bilginin doğru kullanılacağı ve davranış değişikliği yaratacağı anlamına gelmemektedir. Bu nedenle AIDS konusu ile ilgili eğitimlerde bilgi düzeyini artırmanın yanı sıra bilginin doğru davranış değişikliği oluşturabilmesine dikkat etmek gerekmektedir.

Dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin AIDS bilgi puan ortalaması birinci sınıflara göre daha yüksek bulunmuştur. Bu nedenle AIDS'le ilgili eğitim programlarının birinci sınıftan başlamak üzere planlanması önerilebilir.

Kaynaklar

1. Tümer A. HIV/AIDS nedir? 2010 Hacettepe Üniversitesi HIV / AIDS Tedavi ve Araştırma Merkezi (HATAM). <http://www.hatam.hacettepe.edu.tr/aidsh2010.shtml> Erişim Tarihi:10. 09 2010.
2. Tümer A. HIV/AIDS Epidemiyolojisi ve korunma 2010 Hacettepe Üniversitesi HIV / AIDS Tedavi ve Araştırma Merkezi (HATAM). http://www.hatam.hacettepe.edu.tr/Epid_web_10.pdf Erişim Tarihi:10. 09 2010.

Üniversite öğrencilerinin kişisel korunma becerilerini ve diğer bireylere doğru bilgiyi yayabilmeleri için eğitim programları çok önemlidir

3. World health organization. Global summary of the HIV/AIDS Epidemic. December 2008. http://www.who.int/hiv/data/2009_global_summary.gif. Erişim Tarihi:10. 09 2010
4. World health organization. AIDS Epidemic update December 2009 http://data.unaids.org/pubReport/2009/JC1700_Epi_Update_2009_en.pdf. Erişim Tarihi:10. 09 2010
5. Tümer A, Ünal S. HIV/AIDS epidemiyolojisi ve korunma. TTB, Sürekli Tıp Dergisi 2001;10(2): 446-449.
6. Babayiğit MA, Bakır B. HIV enfeksiyonu ve AIDS: Epidemiyoloji ve korunma. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni 2004; 3(11):281-289.
7. Yardım N, Vardar C. Türkiye’de Sağlık Bakanlığı Kayıtlarına Göre 2000-2005 Yılları HIV/AIDS Durumu. Türkiye Klinikleri J Med Sci. 2008; 28:544 -557.
8. T.C. Sağlık Bakanlığı (2006). HIV/AIDS Veri Tabloları 2006 Yılı İstatistikleri <http://www.pozitifyasam.org/index.php?contentId=330> Erişim Tarihi: 08.09 2010.
9. Pengfei Z, Hanzhu O, Hong Y and et.al. Birinci sınıf tıp öğrencilerinde üreme sağlığı üzerine bir çalışma: AIDS İle İlgili Bilgi, Tutum ve Davranışları Üzerine Araştırma. Toplum Hekimliği Bülteni 2002; 23(3) <http://www.thb.hacettepe.edu.tr/2002/20027.shtm>.
10. Beydağ KDT. Sağlık Yüksekokulunda öğrenim gören bir grup üniversite öğrencisinin HIV/AIDS konusundaki bilgi düzeyleri. Koruyucu Hekimlik Bülteni 2007; 6(1): 59-68.
11. Esen A. Toplumun AIDS’e ilişkin bilgi düzeyinin ve eğitim gereksiniminin incelenmesi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 1993; 9(2): 919.
12. Tümer A, Ünal S. HIV/AIDS Epidemiyolojisinde gelişmeler ve korunma. Sürekli Tıp Eğitim Dergisi 2003; 12(1):15-18.
13. Özhan N, Emiroğlu N. Üniversite öğrencilerinin AIDS konusundaki bilgi ve tutumları. III.Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı Sivas,1992; 678 - 705.
14. Çilingiroğlu N. HIV/AIDS epidemisi ve ekonomiyeye olan yükü. HIV/AIDS Tıp Dergisi 1998;3(1): 111-116.
15. Sırmatel F, Bozkurt A, Güngör S, Baydar İ. Üniversite hazırlık sınıfı öğrencilerinin AIDS hakkındaki bilgilerinin değerlendirilmesi. Cumhuriyet Üni. Tıp Fakültesi Dergisi 17 1995; (2):128-132.
16. Savaşer S. Lise Öğrencilerinin AIDS’e Bakışı. Hemşirelik Forumu, Toplum Sağlığı Özel Sayısı Temmuz-Ağustos 2000; 3(4):1-9.
17. Köksal S, Karter Y, Erginöz H. Üniversite öğrencilerinin AIDS bilgi düzeyleri. IV.Halk Sağlığı Kongresi Kitabı 1994; 540-541.
18. Yıldırım RC, Apan T. Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin HIV/AIDS Konusundaki Bilgi Düzeyleri. HIV/AIDS Dergisi 2001; 4(1):18-21.
19. İçli G, Yalçın AN. Eğitim ve Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin AIDS hakkındaki bilgi düzeyleri. HIV/AIDS Dergisi 2002; 5(1):25-29.
20. Bakar C, Maral I, Özkan S, Aygün R. Ankara ilinde beş ana çocuk sağlığı ve AP merkezine başvuran 15 yaş ve üzeri kadınların AIDS konusundaki bilgi düzeyleri. Sağlık ve Toplum 2003; 13(1):87-93.
21. Ilgar M. Malatya merkez ilçedeki sağlık ocaklarında çalışan ebelerin HIV-AIDS hakkında bilgi ve tutumları. Sağlık ve Toplum 2004; 14(4):75-79.
22. Hancock T, Mikhail BI, Santos A, Nguyen A, Hoanglan Nguyen H, Bright D. A Comparison of HIV/AIDS Knowledge Among High School freshmen and Senior Students. Journal of Community Health Nursing 1999; 16(3):151-163. I.
23. Güler N, Bekar M, Ulusoy H. Lise Öğrencilerinin HIV / AIDS Konusundaki Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. HIV/AIDS Dergisi 2004; 7(3):87-91.
24. Erefe İ, Bahar Z, Bayık A, Türkistanlı E. Bornova Bölgesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin AIDS Hastalığına İlişkin Bilgi ve Tutumları. IV.Ulusal Halk Sağlığı Kongre Özet Kitabı, Didim, 1994; 546 – 55.
25. Kaya M, Aylaz R, Yağmur Y, Güneş G. Sağlık yüksek okulu öğrencilerinin HIV/AIDS’le ilgili Bilgi ve Tutumları. Koruyucu Hekimlik Bülteni 2007; 6(3):175-180.
26. Kılıç S , Açıkel CH, Kır T, Oğur R, Uçar M. Sağlık astsubay meslek yüksek okulu öğrencilerinin HIV/AIDS hakkındaki bilgi düzeyleri ve tutumları TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 2004;3 (6): 111-118.
27. Köksal S, Uğurlu F, Vehid S ve ark. Silivri sağlık grup başkanlığı bölgesindeki lise öğrencilerinin AIDS bilgi düzeyleri. V. Ulusal Halk Sağlığı Kongre Özet Kitabı 1996; 536-539.
28. Oğuzkaya Artan M, Aydın T. Erciyes Üniversitesi Halil Bayraktar Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu 1. sınıf öğrencilerinin, AIDS konusunda bilgi, tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi. Sağlık ve Toplum 2005; 15(4):75-81.
29. Dinç G, Dedeoğlu N. Akdeniz üniversitesi tıp fakültesi ve sağlık meslek yüksek okulu öğrencilerinde AIDS konusunda bilgi, tutum ve davranış araştırması. III Halk sağlığı günleri bildiri kitabı, Kayseri 1993.
30. Ekuklu G, Tuğrul H, Gül H, Eskioçak M, Saltık A. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin HIV/AIDS konusundaki bilgi-tutumları ve 1996’dan bu yana değişimi. HIV/AIDS Tıp Dergisi 2004. http://www.hatam.hacettepe.edu.tr/74/4_138-148.rtf. Erişim tarihi: 02 Ekim 2007.